עין משפט נר מצוה

ם א מיי' פי"ח מהלכות שמת הלכה יח:
מא ב סח הלכה ז:
מב ג סח הלכה יג:
א ר ה מיי' סח הלכה כ סח:

תורה אור השלם

1 לְכָל חָכָם לִימְנוּ וְלִכּל כְּסִיל לִשְׁמֹאלוֹ: קהלת י כ
2 אֶל תַּשְׁקֵט אֶת נִפְשְׁתֵיכֶם בְּכָל הַשָּׁרֵץ הַשֹּׁרֵץ וְלֹא תִטַּמְּאוּ בָהֶם וְנִטְמֵתֶם בָּם: ויקרא יא מג

מוסף רש"י

בדי לזבל קלח של כרוב. דקלח מחד חקוק (לעיל עמ'). ברישא. קלפוט (לעיל עמ' ט). ושיפורא יוצר משל כרוב (שם).

הדרן עלך אמר' ר' עקיבא

רב נסים גאון

זרע זרל המצרי שנים. פול המצרי הוא אלוביה בלשון ישמעאל. והן דומות פולים קטנים ביותר ובאמצעיתן שחור. תמצא דבר זה מפורש בתלמוד ירושלמי (כלאים פ"ח) כלאים פול המצרי כל הזורע רשיב איגון צותיו ליה לזבל. כך דהוה נהיב איגון צותיו ליה פול המצרי. דהוא רב כהנא הוה קאי קמיה דרב והוה קא מעבר שושיבא אפומיה. שושיבא הוא מיני ארבה. וביאור דבר זה במסכת ע"ז בפרק אין מעמידין (דף נו:) מאי אילי קמצא. רב ספא אמר שושיבא.

בליק זרק אמר רבי עקיבא

רבינו חננאל

וכי תנן זרע קישואין שנים זרע רולדען שנים וזרע פול המצרי שנים, רמינן עלה למה לי שנים במנה אחת ליתייב, דהא לענין זבל וחזל הדק כדי לזבל כרישה אחת. [אמר] רב ספא כד זריע מזבל אפילו בחיטה אחת, לסיכך חייב על זבל שיש בו שיעור לזבל אחת. אבל לזרוע בתחילה, אין אדם טורח להוציא נימה אחת לזריעה. צורי דקל דקל. הוצין שחולקין אותן לשנים ושלשה וארבעה. וקולעין אותן, או שמלפפין אותן וצושין אותן כמין חבל. תורי דקל, קליפי תריות. והיינו פוריא דהוה הים רב הונא בר. ויש שפירשהו נבואה שהוא ליף בלשון ישמעאל. ולא ידמי. כי נבואה סיב נקרא. צפורת כרמים. כמיני חגבים. רבנן סברי חגב חי כל שהוא, מפני שמצניעין איתו לקטן לשחק בו. כדכתיב התשחק בו כצפור ותקשרנו לנעריותיך, אבל חגב מת כאוכלין דמי ושיעורו כגרוגרת, דתוקא שהוי. ורי יהודה סבר אף שמא חי כל שהוא, ואמרינן תנא קמא מאי טעמא לא אמר חגב חי תנא קמא שהוא. אמר לך תנא קמא לא רגילי אינשי להצניע חגב טמא לקטן לשחק כי דלמא אתי למיכליה. ואקשינן חגב חי טהור נמי לא ליהוי ליה לקטן דלמא אתי למיכליה כשהוא חי, ואית ביה משום בל תשקצו, ידא רב קאמר ליה לרב סחנה לא תעבר שושיבא אפומך, דלא ליפרו קא אכיל ליה ותקא עבר משום בל תשקצו. ושושיבא הוא איל קמצא, וכבר הצירו על איל קמצא דהוה דכר. אמרי לך רבנן לא רגיל סתם קטן למיכל דבר חי, והאי דלא יהבי ליה לקטן חגב חי טמא לשחק בו, לאו דלמא

אם [ל]נטיעה שתים. פי' לומר שאם רצויים לנטיעה לי נמי כלומר במקום שרגילין לנוטען והוי סתמא לנטוע לפי מנהג ממנו לנטיעה הא אמר כרים פ' המניע (לקמן נא.) מחזיר היה ר' מאיר כמולין חטה ס' לזריעה: **שמצניעין** אותו [ל]חזיר. פירוש שרחוי ליתן לעובד כוכבים או למכור לו אבל ישראל אסור לגדל חזיר: **דלא** [ל]ימרו מיבל' קא אכיל' [ל]יה ועבר משום בל' תשקצו. אומר רשב"ם דמשמע מכאן דחגב טהור אין טעון שחיטה מדלא קאמר דלמא ליימרו דקאכיל ליה בלא שחיטה ועוד דמ"ק קאמר נמשוך בחגב מי טמא דילמא מיית ואכיל ליה וכטהור לא חיים והייט משום דמותר בלא שחיטה ובתוספתא דמסכת מרומות[ג] תניא אוכל אדם מגביס בין מיין בין שמוטין ומע"ג דאסור לאכול מי משום כל מקלו מ"מ מותר לאוכלו ממנו אבר ולאוכלו על ידי רמיזה ואין בו משום אבר מן החי ורש"י כביצו בלאו טרפות (חולין דף סו.) מה"ג דמפיק מגביס אין טעונין שחיטה מדכתיב ואת כל נפש החיה הרומשת במים אלו דגים ואת כל נפש השורצת אלו מגביס מדכתיב מגביס אחר כולם ומפילו עוף הוה פטרינן ליה מלא כלום אי נמי להוקש לכתמה כדאמר בהמוצו (שם סז:)[ד]:

ועובר משום בל' תשקצו. משמע דשוחטין אבי ואומר ר"ח דבפ"ב דמס' ע"ז (דף ו.) גבי חיל קמלא דמפרש רב פפא דהיינו שוחטין וכן חייל נר לאי אמר כאן משמע דעולא סוקל ואקמר אחם דבריהם דעולא מרוץ היינו שוחטין כ"ע גם כ"ע גם פליגי דאמר להקר אלא גרם כ"ע גם פליגי דאמר להכא משמע דשוחטין אבי ואית ביה אלא משום בל תשקצו ואסם מתניתין דפרק אלו טריפות (חולין דף סה:) שאי לאמר אחרן לכן גרמה לר"ת דגרם כ"ע גם פליגי דאמר[ה]:

הדרן עלך א"ר עקיבא

המצניע וכל אדם אין חייבין עליו אלא בשיעורו.

תימה לר"י דאמאי איצטריך למיתני ליה הא תנא ליה מדא ואמנא בפרק כלל גדול (לעיל דף עה:) [ו] ואמאי כשר להצניע אינו חייב אלא משום בל תשקצו ואין מצניעין אותן כמין חבל. **תורי דקל**, קליפי תריות. והיינו פוריא דהוה הים רב הונא בר. ויש שפירשהו נבואה שהוא ליף בלשון ישמעאל. ולא ידמי. כי נבואה סיב נקרא. **צפורת כרמים**. כמיני חגבים. רבנן סברי חגב חי כל שהוא, מפני שמצניעין איתו לקטן לשחק בו. כדכתיב התשחק בו כצפור ותקשרנו לנעריותיך, אבל חגב מת כאוכלין דמי ושיעורו כגרוגרת, דתוקא שהוי. ורי יהודה סבר אף שמא חי כל שהוא, ואמרינן תנא קמא מאי טעמא לא אמר חגב חי תנא קמא שהוא. אמר לך תנא קמא לא רגילי אינשי להצניע חגב טמא לקטן לשחק כי דלמא אתי למיכליה. **ואקשינן** חגב חי טהור נמי לא ליהוי ליה לקטן דלמא אתי למיכליה כשהוא חי, ואית ביה משום בל תשקצו, ואי"ת לרבנן לא רגיל סתם קטן למיכל דבר חי, והאי דלא יהבי ליה לקטן חגב חי טמא לשחק בו, לאו דלמא

זרע קישואין שנים זרע דילועין שנים זרע פול המצרי שנים (ס) [א]חגב חי טהור כל שהוא מת כגרוגרת צפורת כרמים בין חיה בין מתה כל שהוא שמצניעין אותה לרפואה ר' יהודה אומר אף המוציא חגב חי טמא כל שהוא שמצניעין אותו לקטן בו: **גמ'** ורמינהי [ס][ז]זבל וחול הדק כדי לזבל קלח של כרוב דברי ר"ע וחכמים אומרים כדי לזבל כרישה [ס][ח]אמר רב פפא הא דזריע הא דלא זריע לפי שאין אדם טורח להוציא נימא אחת לזריעה: זרע קישואין: ת"ר [ס][ט]המוציא גרעינין אם לנטיעה שתים אם לאכילה כמלא פי חזיר וכמה מלא פי חזיר אחת אם להסיק כדי לבשל ביצה קלה אם לחשבון שתים אחרים אומרים חמש ת"ר [ע]המוציא שני נימין מזנב הסוס ומזנב הפרה חייב שמצניעין אותן לנישבין מקשה של חזיר אחת צורי דקל שתים תורי דקל אחת: ציפורת כרמים בין חיה בין מתה כל שהוא: מאי ציפורת כרמים אמר רב פליא ביארי אמר אבי ומשתכח בדיקלא דחד נבארא ועבדי לה לחוכמא אכיל ליה לפלגא דימיני' ופלגא דשמאליה רמי לה בגובתא דנחשא וחתים לה בשיתין גושפנקי וחלי לה באבירא דשמאלא וסימנך [פ]לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו וחכים כמה דבעי וגמר כמה דבעי ואכיל ליה לאידך פלגא דאי לא מיעקר תלמודו: ר' יהודה אומר אף המוציא כו': ותנא קמא סבר לא מאי טעמא דילמא אכיל ליה [פא]אי הכי טהור נמי דהא רב כהנא הוה קאים קמיה דרב והוה קמעבר שושיבא אפומיה אמר ליה שקליה דלא ליימרו מיכל קאכיל ליה וקעבר משום [ב]בל תשקצו את נפשותיכם אלא דילמא מיית ואכיל ליה ורבי יהודה אי מיית קטן מיספד ספיד ליה:

הדרן עלך אמר רבי עקיבא

המצניע [ר]לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב בכל שהוא וכל אדם אין חייב עליו אלא כשיעורו: **גמ'** למה ליה למיתני המצניע ליתני המוציא לזרע ולדוגמא ולרפואה חייב בכל שהוא אמר אביי הכא במאי עסקינן [ק]בגון שהצניעו ושכח למה הצניעו והשתא קא מפיק ליה סתמא מהו

זרע קישואין. מסוג הוא ומייב כמני גרגרין: **המוליח חגב חי** (ב) **כל שהוא.** שמצניעין אותו לקטן בו כדמפרש רבי יהודה בסיפא דמתני': **מת.** הכי הוא בשאר גרסיות: **ליפורח כרמים.** לקמיה מפרש מאי היא ומאי רפואתו: **שמניעים אותו לקטן בו'.** ות"ק מהאי טעמא נמי מחייב ליה בחגב טהור ומיהו לטמא פליג דלא מצנעי ליה לשחק דילמא אכיל ליה כדלקמן: **גמ' כדי לזבל.** תלמוד זרע הנח מגרעין אחד מזיע: **כה דוריט.** מאחר שהן זרועין מזיע כל אחד ואחד ואדם טורח לזבל אחד מהם אבל דלא זריע אין אדם טורח לזרוע גרגיר אחד: **המולים גרעינין.** גרעיני תמרה: **גילה קלה.** כגרוגרת מגילה שהיא קלה לנשבל וזו של תרגולת[ד]: **לחשבון.** כמו שמונים לסימן עדות (ג) לכל דיבר פשוט: **אחרים אומרים ה'.** דעד ד' כללות מזיע מינים ולא מיבעי ואין לריך לומר סימן אבל מחם מניעי ומוסיע סימנא לטולה: **לנישבין.** לזוד עופות ודלע"ז ליט"ם: **מקשה של חזיר.** ימין קדין שבשדרה של חזיר: **אחת.** למזיע לאוסכפי לתת כרחם המשימה של תפירה: **זורי דקלים.** גלריס קלופים לעשות מלים: **שתים.** למתי מזיע: **תורי דקל.** דקין מלורי והן מן הסיב הגדל סביבותיו [ט]ולא ידעתי למאי [ע]חזי: **פיילי ביירי.** כך שמו: **ומשתכח בדיקלא דחד נבארא.** בדקל במזר שלא נכרך עליון אלא בסיב ד' שגדל סביבותיו ומולרכו: **לחוכמא.** לפתוח[ו] הלב: **גובתא.** קנה: **שיתין.** לאו דוקא אלא מלבאו בפניו כדגים חרגה בגון זפת וטעה על גבה ואלמה: **גושפנקי.** חותמות: **וחלי ליה באבירא דשמאלא.** בזרוע השמאלי: **וסימן לב כסיל.** בגון זה שלריך לפקח לב לשמאלו: **ואכיל לאידך פלגא.** בתר לחכמים: **ואי לא.** אכיל ליה אלא שדי ליה: **מיעקר תלמודו.** וחכמתו שלמד על ידו נעקר ממנו: **ות"ק סבר.** חגב טמא לא מלניעי ליה לקטן לשחק: **דילמא אכיל.** ואפי' למאן דאמר קטן אוכל נבלות אין ב"ד מלניח עליו להפליישו[ו] מולה הוא דלא יהבינן ליה בידים דתניא (ישמות דף קיז.) לא תאכלוסו[ח] לא תאכילום לזהיר גדולים על הקטנים: **אי הכי טהור.** מי נמי דילמא אכיל ליה ואי משום לחין כו' מיסור אבר מן החי לחגב אין טעון שחיטה אית ביה מיהא [ט]משום בל תשקצו אמסכת מכיס (דף עח:) כדרב כהנא כו': **שוחיפ.** אין חגב טהור: **אלא.** אי משום דמיים לילמא מיית ואכיל ליה ואי משום לחין כו' **מיספד ספיד ליה.** מיתום ואלו מוחמים למיכליה:

הדרן עלך א"ר עקיבא

(ס) נמ' פול המלרי שנים מלינו בחגב חי שהצניעו: (ב) רש"י ד"ה המוליח חגב חי שהצניע כל שהוא: (ג) ד"ה לחשבון וכו' לסימן לכל ד"ל ועיכמ"ל: (ד) ד"ה מגילה שהיא קלה לנשבל וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ה) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ו) ד"ה ואי משום וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ז) ד"ה זבל וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ח) ד"ה לאוסכפי וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ט) ד"ה משום וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (י) ד"ה ואי משום וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (כ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ל) ד"ה אם וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (מ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (נ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ס) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ע) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (פ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (צ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ק) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ר) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ש) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ת) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום:

הגהות הב"ח

(ב) נמ' פול המלרי שנים מלינו בחגב חי שהצניעו: (ג) רש"י ד"ה המוליח חגב חי שהצניע כל שהוא: (ד) ד"ה לחשבון וכו' לסימן לכל ד"ל ועיכמ"ל: (ה) ד"ה אי משום וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ו) ד"ה זבל וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ז) ד"ה לאוסכפי וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ח) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ט) ד"ה משום וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (י) ד"ה ואי משום וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (כ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ל) ד"ה אם וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (מ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (נ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ס) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ע) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (פ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (צ) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ק) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ר) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ש) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום: (ת) ד"ה אי מיית וכו' ולא נמלאת בשום מקום:

גליון הש"ס

גמ' אי חבי מחזי גמי. עי' מסמס למען פרק ר"ו הלכה מ מהכי מ"מ: רש"י ד"ה קוצי בר' ילי' בר'. עי' נדרים דף כה ע"ב ברש"י ד"ה מלן שמעת לה:

לעזי רש"י

לרע"ש [לרע"ש]. חוט שבתוכו עובר חיט מן השוק:

רבינו חננאל (המשך)

אכיל ליה בשהוא חי, אלא דילמא מאית ואכיל ליה. ור' יהודה סבר סתם קטן בשהוא משחק בחגב חי או מאית בין טהור הוא בין טמא הוא קשי ליה ומיספד ספיד ליה, אבל מיכל לא אכיל ליה.

הדרן עלך אמר' ר' עקיבא

פרק עשירי

המצניע. כבר מפורש (בפרקא קמא) [ב]פרק כלל גדול) כל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו, אם הוציאו בשבת אין חייב עליו אלא המצניעו. והשתא אתא ופריש המצניע כלום בחול שאינו כשיעור הוצאה, (והצניע הוא) לזרע או לדוגמא או לרפואה, והוציאו בשבת בכל שהוא (נ"א: כל שהוא), ואלמלא שהצניעו לא היה חייב עליו. ואחרים שלא הצניעוהו אין חייבים עליו אלא בשיעורו. למה לי למיתנא המצניע לזרע, ליתני המוציא לזרע. ר' הכי קאמר. אמאי לא תנן המוציא לזרע או לדוגמא או לרפואה מה שהצניעו לכך. חייב עליו כל שהוא, ומ"ש אדרבה למשכה בהצנעה ולא אדיבה בהוצאה, ואהדרינן אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שהצניעו לזרע ושכח למה הצניעו והשתא מפיק ליה סתמא מהו

בפיק ליה בסתמא. פי' אגמרינן דלא (עכפת) [אכפת] לן מאי קא מכוין בשעה הוצאה. בין קא מכוין להוציאו לאותו דבר שהצניעו לו, ובין אפקיה בסתמא. כיון המציקא הצניעו לאחד מני' דברים הללו או כיוצא בהן, אע"פ ששכח למה הצניעו בסתם חייב.

ט) נלמה ל"ל דהר חגב דב סוטה ניה וכיון דבעי לעשה הש"ם דמניה (כו ע"ב) ד"ה הוה אמר רחמא כי ע"ם יעי' נעריה ערך הר סתמיעי וכבין לסקן ולכיון לת דכרי רביעי ד"ל.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com